

PEDAGOGY AND EDUCATION

Формування лінгводидактичної компетентності майбутніх магістрів початкової освіти в умовах дистанційного навчання

Попова Ольга Іванівна¹, Лесик Анжеліка Сергіївна²

¹ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти;
Бердянський державний педагогічний університет; Україна

² кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки;
Бердянський державний педагогічний університет; Україна

Суспільство завжди потребувало компетентних учителів початкових класів, оскільки на них покладалася функція створити простір для самореалізації молодших школярів, де формуватиметься їх особистість, розвиватимуться самоповага та впевненість у собі, критичне мислення, здатність самостійно здобувати знання. Це досить ґрунтовно задекларовано в Концепції Нової української школи, Державному стандарті початкової освіти, законах «Про загальну середню освіту», «Про засади державної мовної політики», Державній програмі «Вчитель», «Концепції педагогічної освіти», професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти» тощо; численних публікаціях науковців (Н. Бібік, О. Варнавська, М. Вашуленко, О. Вашуленко, С. Дубовик, Г. Каптур, Л. Коваль, А. Лесик, О. Савченко, Л. Петухова, О. Пометун, О. Попова, С. Скворцова, І. Хижняк), учителів-практиків. Підготувати таких фахівців, ураховуючи організацію освітнього процесу в дистанційних умовах, зокрема в університетах «без стін», – це нові виклики, які долають сучасні заклади вищої освіти.

Лінгводидактична підготовка майбутніх учителів початкової школи завжди була актуальною проблемою, для розв'язання якої ми розробили й апробували освітній компонент «Лінгводидактична діяльність учителя початкових класів», що пропонується за вибором здобувачів. Основними завданнями вивчення цієї дисципліни є: систематизувати теоретичні засади становлення лінгводидактики як науки, з'ясувати її понятійний

PEDAGOGY AND EDUCATION

апарат, лінгводидактичні технології засвоєння мови й мовлення; формувати лінгводидактичну компетентність майбутніх педагогів, уміння і навички моделювати лінгводидактичний дискурс у різних ситуаціях навчального спілкування.

Науковці зверталися до розкриття поняття «лінгводидактична компетентність учителя». Так, О. Копусь характеризує її як багатокomпонентне утворення, якого можна домогтися за умови впровадження комплексних змістових та організаційних заходів, урахування сутнісних характеристик кожної з компетенцій, функцій провідних видів професійно-педагогічної діяльності, сукупності особистих якостей майбутніх фахівців [2].

На думку Г. Каптур, лінгводидактичну компетентність можна визначити як інтегративну якість учителя, яка передбачає його готовність та здатність реалізовувати мету навчання мови на основі знання лінгводидактичних категорій; уміння педагога застосовувати їх в освітньому процесі початкової школи, зважаючи на психологічні та індивідуальні особливості учнів [1].

Ми погоджуємося з думкою І. Хижняк і визначаємо лінгводидактичну компетентність майбутнього вчителя як інтегративну якість особистості, яка включає сукупність базових та метапредметних компетенцій, що дозволяють йому успішно здійснювати професійну діяльність в умовах організації освітнього процесу онлайн, офлайн чи в змішаному форматі [6].

Викладачі, які проводили лекційні й практичні заняття в онлайн режимі, працювали над тим, щоб удосконалювати в майбутніх учителів початкових класів такі здатності: мотивація до оволодіння спеціальними знаннями та отримання задоволення від власного фахового зростання; уміння професійно пояснювати теоретичний матеріал учням початкових класів із застосуванням різних платформ, практично використовувати здобуті лінгводидактичні знання, добирати матеріали для занять, у тому числі й інноваційні [4]. Здобувачі вищої освіти під час виконання практичних занять виконували завдання, які передбачали формування вмінь створювати позитивну мотивацію молодших школярів, особливо під час дистанційного навчання, розвивати їх індивідуальні здібності [5]. Як відзначали магістранти в опитуванні після вивчення дисципліни, найбільш значущим для них було усвідомлення значення лінгводидактичних знань у самореалізації, удосконалення вмінь планувати та передбачати освітню діяльність в умовах дистанційного навчання. Крім

PEDAGOGY AND EDUCATION

того, значна частина респондентів вказала на значущість цього освітнього компонента для розвитку вмінь емоційно та виразно висловлювати власну думку, володіти мовленням на високому рівні.

Здобувачі, як позитивне, фіксували постійну потребу в отриманні нових лінгводидактичних знань, демонстрували бажання виконувати завдання самостійно, іноді звертаючись за консультацією до викладача або ж додаткових навчально-методичних матеріалів, які розміщені на електронній платформі MOODLE.

Серед очікуваних результатів вивчення дисципліни «Лінгводидактична діяльність учителя початкових класів» магістранти зазначали сформовані вміння знаходити найраціональніші прийоми, використання яких сприятиме формуванню мовної особистості молодших школярів, урахувавши умови невизначеності; застосування дистанційних технологій, організації освітнього процесу в змішаному форматі.

В опитуванні, проведеному після вивчення освітнього компонента «Лінгводидактична діяльність учителя початкових класів», здобувачі вказували, що найбільш доцільними для їхньої професійної підготовки, де складником є лінгводидактична компетентність, були інноваційні методи, а також вдале поєднання їх з традиційними. Крім того, у відповідях на запитання анкети майбутні вчителі початкових класів констатували, що виконання тематично-аналітичних, мовно-комунікативних, репродуктивно-творчих та когнітивно-діяльнісних вправ сприяло міцному засвоєнню загальних правил поведінки в колективі, формуванню навичок спільної корпоративної діяльності, розкриттю індивідуального творчого потенціалу, мотивації вести пошук і ділитися результатами дослідження, використовуючи при цьому медіа-, відеосупровід, презентації тощо. Такі технології при дистанційному навчанні відіграють ключову роль, оскільки передбачають формування базових та метапредметних компетенцій, які дозволяють успішно здійснювати викладання в новій українській школі.

Отже, освітній компонент «Лінгводидактична діяльність учителя початкових класів», який здобувачі магістерського рівня вищої освіти самостійно вибирали для створення індивідуальної освітньої траєкторії, передбачав формування лінгводидактичної компетентності майбутніх педагогів, яка дозволить успішно здійснювати професійну діяльність в умовах невизначеності, забезпечить професійну адаптацію, конкурентоспроможність, фахову самореалізацію. На заняттях викладачі стимулювали особистий успіх у навчанні здобувачів,

PEDAGOGY AND EDUCATION

розвивали потреби самостійної навчальної діяльності, здатність урізноманітнювати форми і засоби навчання молодших школярів під час організації освітнього процесу онлайн чи змішаному форматі.

References:

- [1] Каптур Г.А. Професійна лінгводидактична підготовка вчителя початкових класів. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. 2009. № 2. С. 79–83.
- [2] Копусь О.А. Теоретико-методичні засади формування фахової лінгводидактичної компетентності майбутніх магістрів-філологів: дис. доктора пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання (українська мова)». Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2013. 472с.
- [3] Лесик А. С., Попова О. І. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності учнів. *Journal «Science Rise: Pedagogical Education»* № 2 (22) 2018., Харків 2018. С. 21–24.
- [4] Попова Л., Попова О. Організаційно-методичні засади лінгводидактичної підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах підвищення якості освіти. Підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти : колективна монографія. Мелітополь, 2020. С. 245–268 с.
- [5] Popova Olha, Baidiuk Liubov, Derevianko Liudmyla, Zaika Tetiana, Lesyk Angelika. Theoretical Foundations of the Competence Approach in Higher Education. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2021. № 10. P. 55–58.
- [6] Хижняк І. А. Особливості лінгводидактичної компетентності сучасного вчителя початкових класів та шляхи її формування. *Науковий Вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : Педагогічні науки*. 2012. № 14 (239). С. 198–200.